

30. Kaupunginmuseo

Museolautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Museolautakuntaan kuuluivat puheenjohtajana valtionarkistonhoitaja Y. Nurmio ja jäsenenä intendentti J. Voionmaa, rehtori H. Kontturi, rouva A. Keto ja arkkitehti N.E. Wickberg.

Kaupunginhallituksen edustajana oli rouva H. Meltti.

Museolautakunta valitsi varapuheenjohtajakseen intendentti J. Voionmaan.

Lautakunnan sihteerinä oli museonhoitaja H. Helminen.

Museolautakunta kokoontui vuoden aikana 13 kertaa. Kokoukset pidettiin kaupunginmuseon toimistohuoneessa. Asiantuntijoina osallistuiivat lautakunnan kokouksiin kaupunginmuseon valaistus- ja korjauskysymyksiä käsiteltäessä tarkastusinsinööri K.N. Jernvall ja insinööri A. Ranta-aho sekä rakennustoimiston edustajana II apulaiskaupunginarkkitehti V. Määttä.

Lausunnot. Museolautakunta antoi kertomusvuoden aikana lausuntoja asioista, jotka koskivat: Aleksis Kiven Seuran esitystä muistokilven kiinnittämisestä Tapanilassa sijaitsevan, entisen Mosabackan torpan seinään Aleksis Kiven ko. torpassa asuminen muistoksi sekä sen säilyttämistä kulttuurihistoriallisena rakennuksena; historiallisen kaupunginosan perustamista, missä yhteydessä kaupunginmuseolle anottiin 840 000 mk:n suuruisia määrärahaa vanhan kaupunginosan ulkopuolella sijaitsevien empirerakennusten mittauttamista ja valokuvauttamista varten; nelimastokuunari Yxpilan säilyttämistä ja käyttämistä suunnitteilla olevan Suomen merenkulun keskusmuseon tarpeisiin; Hämeentien varrella Vanhassa kaupungissa olevan, n. 300 vuotta vanhan rakennuksen säilyttämistä ja entisellään pysyttämistä; johtaja E.A. Hellmanin keräämän ja järjestämän kuvakokoelman lunastamista kaupungille; taiteilija Maritta Bröyerin ehdotusta Kruununhaassa, Kristianinkatu 12:ssa olevien vanhojen puurakennusten vastaanottamista kaupungille tai lainan myöntämistä ko. rakennusten korjaamiseen.

Esityksiä ja aloitteita tehtiin asioista, jotka koskivat: Helsingin suutarien ammattikunnalle kuuluneen vanhan arkun sijoittamista kaupunginmuseon kokoelmiin; museon kirjaston ja arkiston täydentämistä kaupungin kirjastolta saatavalla kirja- ja lehtiaineistolla; Hakasalmen huvilan sähköjohtojen uusimista ja museon valaisimien ajanmukaistamista; Kulosaaren rannassa, Brändö Seglare-yhdistyksen satamassa, merenpohjassa olevan laivahylyn tutkimista; tutkimukset laivan löytöpaikalla tapahtuivat marraskuun 3 - 7 p:nä, laivanosia nostettiin kaikkiaan 18 kpl, niiden perusteella voitiin päätellä, että alus, joka oli ollut 2-kantinen purjealus ja jonka rakennusaineena oli käytetty tammea, oli rakennettu 1700-luvun jälkipuoliskolla; käyttöä vaille olevan kaupungin irtaimen omaisuuden tallettamista ja rakennustyömailta mahdollisesti löytyvien esineitten ilmoittamista museolle; ulkovaraston vuokraamista museon tarkoituksiin ja museon kokoelmien uudelleen järjestämistä ja varaston kuntoonpanoa.

Viranhaltijat ja työntekijät. Kaupunginmuseon henkilökunnassa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia.

Kaupunginvaltuusto päätti muuttaa kaupunginmuseon tilapäisen kassanhoitajan viran vakinaiseksi 18. palkkaluokan kassanhoitajan viraksi heinäkuun 1 p:stä alkaen.

Palkkalautakunta suostui museolautakunnan esitykseen tp. kassanhoitajan H.S. Airaksen siirtämisestä kaupunginmuseon vakinaiseen kassanhoitajan virkaan.

Kaupunginvaltuusto päätti, että kaupunginmuseon tilapäisistä viranhaltijoista kaksi museonvartija-siivoojaa on virkasuhteessa vain maaliskuun 1 p:ään saakka, josta lähtien heidän palveluksensa jatkuu työsuhteena.

Kaupunginmuseon viranhaltijoista ja työntekijöistä ei kukaan ole ollut vuoden aikana sairaslomalla eikä nauttinut virkavapautta.

Virkamatkat. Kaupunginmuseon edustajana uudelleen järjestetyn Hämeen Museon avajaisissa Tampereella tammikuun 12 p:nä oli museonhoitaja H. Helminen, samoin Suomen Museoliiton vuosikokouksessa ja Kotiseutuliiton kotiseutupäivillä Hämeenlinnassa elokuun 23-25 p:nä.

Museonhoitaja osallistui kaupunginmuseon puolesta väestönsuojelulautakunnan järjestämiin esitelmä- ja keskustelutilaisuuksiin, joita pidettiin kaupungintalossa lokakuun 7 p:stä lähtien joka tiistai klo 15-16 joulukuun 9 p:ään saakka.

Kokoelmien hoito. Kokoelmien hoitoon kuuluvalla määrärahalla kunnostettiin kertomusvuoden aikana mm. 2 valurautaista puutarhatuolia, puhdistettiin ja korjattiin puvustoa ja käsitöitä, hoidettiin museon asekokoelmaa ja laadittiin siitä selvityksiä, konservoitiin rauta- ja puuesineitä sekä restauroitiin 8 öljymaalausta. Varastoon hankittiin sellaisia sveitsiläisiä erikoislankoja ja ranskalaisia kankaita, joita jatkuvasti tarvitaan kokoelmien puvuston ja käsitöiden kunnostamiseen. Kesän alussa uusittiin kokoelmissa joukko jalustoja, joihin saatiin sopivat kankaat. Valokuvalevykokoelman vanhimpia levyjä valokuvattiin uudelleen ja levyjä varten teetettiin uudet kotelot. Filmejä varten hankittiin samaten uusia suojustelaita.

Kuva-arkiston hoidossa jatkettiin järjestämis- ja luettelointityötä. Tällöin tutkittiin kuva kovalta ja tarkistettiin rakennusten sijainti nykyisessä asemakaavassa sekä korjattiin kuvien osoitteissa havaitut virheellisyudet. Niistä levyistä ja filmeistä, joista kuva-arkistossa ei aikaisemmin ollut kopioita, teetettiin luetteloinnin yhteydessä jäljennökset.

Sanomalehtileikekokoelman luettelointi pantiin alulle ja jatkui työyteen 1953.

Hakasalmen huvilan vesikatko uusittiin syksyllä.

Kokoelmien kartuttaminen. Museon toimesta valokuvattiin Helsingin tärkeimpiä tapahtumia ja sellaisia rakennuksia, joita v:n 1952 aikana purettiin. Museon kokoelmahuoneista otettiin ennen korjaustöiden alkamista valokuvia museon historiaa varten. Vanhoista Helsingin kuvista lunastettiin museolle tarjolla olevista kuvista vain sellaiset, joita kaupungin kuva-arkistossa ei ennestään ollut. Värivalokuvia voitiin niiden kalleuden vuoksi hankkia vain 3 kpl. Nämä värikuvat esittävät talossa Lapinlahdenkatu 4 olevia seinä- ja kattomaalauksia. Henkilökuvien ryhmästä mainittakoon arvokas, 120 kuvaa sisältävä albumi, joka oli kuulunut Aurora Karamsinin perillisille.

Museon kokoelmiin lunastettiin maalarimestari S. Lehtosen kirjoittama kertomus Pakilan vaiheista ja liitosalueita koskevaa kuvastoa täydennettiin siten, että museon kuva-arkistoon teetettiin jäljennökset kaupungin metsänhoitajien ottamista valokuvista, varsinkin sellaisista, joissa kuvauksen kohteena olivat liitosalueiden vanhat rakennukset.

Kaupunginmuseon kokoelmiin saatiin kertomusvuoden aikana lahjaksi tai hankittiin ostamalla yhteensä 1 519 esinettä. Nämä jakaantuvat eri pääryhmiin seuraavasti:

kirjallisuutta 53, karttoja ja asemakaavoja 4, rakennuspiirustuksia 39, valokuvia ja valokuvanegatiiveja 1008, diapositiiveja 12, maalauksia 8, piirroksia, graafillisia töitä 47, pienoismalleja 1, virka- ym. merkkejä 20, mitaleja ja rahoja 77, huonekaluja 5, porsliinia, lasia, tinaa, hopeaa 14, talouskaluja 27, puvustoa ja käsitöitä 17, koruja ja koriste-esineitä 7, työkaluja 12, kulkuneuvoja 1, maalöytöjä 3, rakennuksenosia 4, merenkul-

kuun kuuluvaa esineistöä 22, käsikirjoituksia, arkistoinesta 78 ja kuvalaattoja 60, yhteensä 1519 numeroa.

Kaupunginmuseon kokoelmia kartuttivat lahjoituksin seuraavat henkilöt, laitokset ja yhdistykset:

arkkitehti B. Aminoff, neiti T. Aurima, Das Basler Museum für Völkerkunde, vapaaherratar E. von Born, toimistoapulainen L. Edelman, valokuvaaja C. Grünberg, rouva D. Hallén-Tschepurnoff, merikapteeni H. Heikkinen, Helsingin evankelisluterilaiset seurakunnat, Helsingin Yliopiston Filosofisen Tiedekunnan vuoden 1950 promotiotoimikunta, rakennusmestari Honkasola, Hämeenlinnan Museo, Hämeen Museo, Annankatu 30:n kansakoulu, rehtori H. Kontturi, Kulutusosuuskuntien Keskusliitto, Kustannusosakeyhtiö Otava, Köbenhavns Bymuseum, arkkitehtiylioppilas P. Lehtiluoto, rouva M. Lindfors, konetarkastaja S.A. Lyytikäinen, rouva R. Lönnström, valokuvaaja H. Malmgren, neiti H. Marsio, Osuusliike Elanto, Osuustukkukauppa, arkkitehti L. Pajamies, konemestari O. Pettersson, Riihimäen Lasi oy., professori A. Saarisalo, Oy. G.W. Sohlberg ab., Sotamuseo, Stockholms Stadsmuseet, Oy. Stockmann ab., Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, tuomari F.D. Thomé, Varbergs Museum, maisteri A. Wiherheimo, perämies V. Vilkki, tohtori T. Vuorela, rouva H. Östling-Schybergson.

Edellisten lisäksi saatiin vielä seuraavat huomattavat lahjoitukset: kultaajamestari A. Savolaiselta kultaajan työkalut ym. ammattiin liittyviä esineitä; johtaja T. Lehtosen ja maalarimestari A. Järven toimesta vanha liikekilpi sekä Lehtoselta kokoelma Pakila-aiheisia piirroksia; veturinkuljettaja J. Sandelinilta kupariseppän ja valurin työt sekä laivapuuseppän työkalut; rouva A. Sundholmilta 12 värillistä kivi- ja piirrosta käsittävä sarja "Vyer af Ulrikasborgs Brunnsark invid Helsingfors"; rouva H. Holmgrenilta v. 1871 valmistetut ruumisvaunut; arkkitehti ja rouva Nils Wasastjernan kuolinpesältä valokuvalevykokoelma sekä XV Olympia Helsinki 1952-yhdistyksen taideosastolta hopeinen olympiasoihtu.

Kaupungin omista virastoista ja laitoksista kartuttivat museon kokoelmia kaupunginkanslia, kaasulaitos ja satamalaitos sekä tullikamari.

V.1952 toukokuun 13 p:nä tuli kuluneeksi 50 vuotta Aurora Karamsinin kuolemasta, jonka jälkeen Hakasalmen huvila testamenttilahjoituksena siirtyi kaupungin omistukseen. Tapauksen johdosta museolautakunta lunasti Aurora Karamsinin poikaa, Paul Demidoffia esittävän H. Henner'in pastellimaalauksen.

Museon toimesta suoritetuista valokuvauksista mainittakoon presidentti K.J. Ståhlbergin kodin valokuvaaminen.

Toimisto ja yleisöpalvelu. Lähetettyjä kirjeitä kirjattiin 196 ja saapuneita kirjeitä 147.

Puhelimitse pyydettiin päivittäin tietoja museon kokoelmista sekä kaupungin historiaa, nähtävyyksiä yms. koskevista asioista.

Museon kuva-arkiston ja kuvalaattakokoelman käyttö oli erittäin vilkasta. Kuvatilauksia tehtiin keskimäärin 3 päivässä. Tutkimus- ja julkaisutarkoituksiin käytettiin myös museon kartta- ja piirustus- ym. kokoelmia. Helsingin tehtaiden ja liikkeiden mainososastoille annettiin museosta tietoja ja aineistoa, samoin toimitettiin museon puoleen kääntyneiden teattereiden ja elokuvien lavastajille heidän pyytämänsä kuvat ja asiatiedot.

Opaskirjat ja postikortit. Kertomusvuoden kuluessa valmistuivat painosta Helsingin Kaupungin Museon Opas ja Vägvisare i Helsingfors Stads Museum. Kumpikin sisältää 75 tekstisivua ja 16 kuvasivua. Suomenkielistä opaskirjaa painettiin 2 000 kpl, ruotsinkielisen painoksen määrä oli 1 000 kpl. Oppaan myyntihinta on 100 mk kpl. Opaskirjan ruotsinnoksen suoritti filologistin maisteri O. af Hällström.

Museossa myytäviä, museorakennusta ja museon kokoelmia esittäviä postikortteja valmistettiin viidestä eri aiheesta ja kahta laatua: alkuperäisvalokuvia á 40 mk ja painettuja postikortteja á 10 mk. Suosituimpia näistä olivat R. Åkerblomin piirrosten mukaan painetut Katajanokan vanhaa asutusta kuvaavat postikortit ja Aurora Karamsinia esittävä valokuva.

Kaupunginmuseossa käyviä ulkolaisia matkailijoita varten pidettiin museon eteishuoneen pöydällä teosta: Helsinki, Capital of Finland ja Helsingin turistikarttaa.-

Opastukset ja kävijäin määrä museossa. Kaupunginmuseon kokoelmissa kävi kertomusvuonna yhteensä 11 175 henkeä, joista maksavia kävijöitä oli 3 845 ja maksuttomina päivinä sekä opintotarkoituksissa käyneitä 7 330 henkeä. Helsingin kansa- ja oppikouluista kävi museossa 58 luokkaa, joille kokoelmia esittelivät sekä opettajat että museonhoitaja. Muita opintoryhmiä kävi 21, joissa oli yhteensä 787 henkeä. Paitsi ryhmille järjestettyjä opastuksia ja luentoja, museonhoitaja selosti ja esitteli museon kokoelmia yhteensä 173 yksityiselle opiskelijalle ja tutkijalle.

Museossa käyneistä ulkolaisista ryhmistä, joille järjestettiin opastus, oli suurin Neuvostoliiton kauppavaltuuskunnan ryhmä, johon kuului 75 henkeä.

XV Olympia Helsinki 1952-yhdistyksen järjestelytoimikunnan olympiaopastuskursseilla museonhoitaja Helminen piti kaksi esitelmää ja laati Helsingin ympäristön kartanoihin tehtyjä, Helsinki-Seuran järjestämiä retkiä varten selostuksen kartanoiden historiasta.

Kaupunginmuseon kokoelmat olivat avoimina yleisölle sunnuntaisin, maanantaisin, tiistaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 12-15 ja torstaisin klo 17-20. Pääsymaksu oli 20 mk. Koululaiset ja opintoryhmät sekä tutkijat pääsivät museoon ilmaiseksi ja torstaisin oli pääsy kokoelmiin kaikille museossa kävijöille maksuton. Pääsylipuista kertyi tuloja 76 900 mk. Opaskirjojen myynti tuotti 24 170 mk ja postikorttien myynti 6 230 mk. Tuloloja oli yhteensä 107 300 mk.

Museon kokoelmat suljettiin museossa tapahtuneiden korjausten vuoksi joulukuun 8 p:nä.